claraui ſupra in ti.quis dicaṫ dux co.vel marc.in prin.vbi videas. ibi ſcḋm leges ſartiant. Referṫ ad omnes ſupraſcriptos qui puniunṫ ſm An.ḋ yſer. No.ꝙ maiori pena puniunṫ nobiles quã ignobiles ⁊ maiores in dignitate q̄ʒ minores.Et eſt ratio ſm Ja.de bel.⁊ Bal.q̄ quãto quis maior eſt vel maiori dignitate fungiṫ tãto magis dicıṫ peccare ⁊ ɔtẽnere videṫ.vt.C.ḋ epi.⁊ cle.l.p̃ſbite ri.circa fi.qḋ eſt verũ ſm glo.hic poſitã qñ tractamus ḋ pena pecuniaria.Secus autem ſi tractaremus de pena corpali q̄ tũc minores ⁊ ignobiliores punirenṫ maiori pena.de qua materia dic plenius ꝑ Cy.⁊ doc.in.l nemo clericus.C.de ſumma trini.⁊ qḋ dixi ſupra de pace tenenda.in.§.ſiquis miles in primo notabili ⁊ Bar.in.l.quedã delicta.ff.de penis.⁊ extra de penis in.c.grauẽ. No.ꝙ ex eodẽ delicto q̄s nõ ſolũ ɔdẽnãdus eſt ad penã pecuniariaʒ cõgruentẽ delicto.ſed etiã eſt ɔdẽnandus ad emendandũ dãnum pti leſe ⁊ iniuriate vt hic ⁊ in.c.i.extra ḋ iniurijs ⁊ dã.da.⁊ dixi.ſ.ḋ pace tenẽ.in.§.ſiquis aliquẽ in.iij.notabili. Quinimo qḋ ẽ fortius in cãu noſtro poterit puniri etiaʒ tertia pena.ſ.corporali ſi delictum ꝑpetratũ mereatur dictã penã vt.j.hac ea.l.in.§.ſeq.⁊ in.§.homicidium.⁊ hoc tenuit glo.hic poſita in fi.que per hoc remanet expedita.⁊ bene loqtur q̄ vnũ delictũ.ſ.violatõis pacis ⁊ ñ ipeditur per aliud delictũ.ſ.homicidij vel alterius ſimilis.nec ecõtra.l.nũquam plura.ff.de priua.delic.ſm An.de yſer. Quero ſi eſt facta pax vel trenga inter duos inimicos ⁊ vnus iſtorũ offendat fratrẽ vel cõiunctos alterius.an videaṫ incidiſſe in penã adiectã in ɔpoſitõe pacis.Et Jaco.ardi.diſputat hãc q̃õnẽ late ḋ pace tenen.ſub rubricella argumentũ ſi fecerit paceʒ ⁊c̃.vbi arguit ad ptes.⁊ tandeʒ inclinat in hanc ꝑtem.vʒ vt videaṫ incidiſſe in penã ar.ff.ḋ operis lib.l.ſi libertus artem ⁊.ff.ḋ offi.pre.vr.l.i.§.cum patronus cum ſi.

Ultimo ad materiã p̃ſentis.§.vide qḋ dixi in.d.§.ſiq̄s aliqueʒ ⁊ in remiſſionibus ibi adductis.⁊ per Jaco.ardi.in ti.ḋ pace tenẽ.ſub rubricella qualiter puniantur violatores pacis. Jaco.

Iniuria. Continuaṫ cũ ꝓxime p̃cedentibus hoc modo.q̄ cũ imperator.ſ.proxime ſtatuerit penã pecuniariã aduerſus violatores pacis ⁊ vt teneanṫ ẽt ad emẽdationẽ dãni pti leſe. Nũc vero i iſto.§.declarat ⁊ ſtatuit ꝙ predicti violatores pacis vltra predicta puniãtur ẽt penis legalibus pro iniuria vel furto ſeu homicidio vel alio delicto ꝑ eos perpetrato i dicta violatione pacis.Et hoc vult vſq̄ʒ ad.§.iudices.Legã tamẽ ꝑ partes ⁊ primo hãc partẽ vſq̄ʒ ad ver.homicidiũ cũ diuerſa melius intelligantur.ff.de doli exc.l.i. In tex.ibi iniuria. Nõ capias hic iniuriaʒ generaliter vt ɔprehẽdat oẽ qḋ nõ iure fit.ſed intelligas de iniuria in ſpecie que capitur pro cõtumelia q̄ dicıṫ a cõtemnẽdo ꝓut exponitur ꝑ tex.inſti.de iniurijs i prin.⁊ ita intelligit glo.prima hic poſita in fi.ſui ⁊ bene.quã hic adaptare debes. Ibi legittime.i.ſm leges vt in glo. No.ꝙ lex noua quãtũcũq̄ʒ penalis põt reſeruare ẽt penã legis antiqua.facit.l.quot.C.de act.⁊ ob.ḋ qua materia ꝑ doc.i.l.ſenatus.ff.de accu.ꝑ Cy.i.l.iij.C.ḋ ſepul.viola.⁊ bal.in.l.nõ ẽ nouũ.ff.de leg.⁊ probaṫ.ſ.de pace te.i prin.⁊ qḋ ibi dixi i tertio notabili. Nã violator pacis teneṫ ad tria.primo ad penã pecuniariã ſm qualitatã ſue cõdictionis vt.ſ.§.prox.i prin.Secundo ad intereſſe ꝑtis vt dicto.§.primo i fi.Tertio ad penã ɔgruẽtẽ de iure cõi delicto ꝑ ipſum ꝑpetrato i dicta violatione.qm̃ ſi violãdo cõmiſiſſet furtum puniretur pena furti.Si homicidium puniretur de homicidio.Si iniuriam puniretur de iniuria.⁊ ſic de ſimilibus ⁊ dixi etiam in dicto.§.ſupra proximo in vltimo notabili. Quero cum glo.prima que pena veniat imponenda per iudicem pro iniuria illata.Et reſpondet glo.ꝙ iudex dʒ habere plures ɔſideratões ad ipſaʒ penã imponẽdã ⁊ taxandã.primo vtrũ fuerit magna vel parua.Itẽ ɔſiderare ꝑſonam faciẽtis ⁊ cui fit ⁊ locũ in quo fit ⁊ tẽpus quo fit.Et ſcḋʒ iſtas qualitates taxabit penã maioreʒ vel minorẽ vt.ff.ḋ iniurijs.l.pretor in.§.fi.⁊ inſti.de iniurijs in.§.atrox Item ɔſiderare dʒ an talis iniuria deſcendat ex lege cornelia.⁊ ſic a iure ciuili qḋ eſt in tribus caſibus tm̃.vʒ quãdo quis eſt pulſat[9] vel verberatus vel domus ſua introita vt.ff.de iniurijs.l.lex cornelia in prin.⁊.§.i.⁊ tũc ſi in dictis caſibus agatur ex dicta lege cornelia debebit ipſe iudex iponere penã arbitrio ſuo ſiue agatur ciuiliter ſiue criminaliter.l.ɔſtitutionib[9] ⁊.l.fi.ff.ḋ iniurijs.Si vero ipſa iniuria deſcendat a iure pretorio qḋ accidit in oĩbus alijs caſibus p̃terq̄ʒ in ſupraſcriptis tribus.⁊ tũc ſi agatur ciuiliter.debet imponi pena ſm taxatõem quam faciet iniuriam paſſus vt inſti.ḋ iniurijs in.§.pena.⁊ no.in.l.iniuriarum eſtimatio.ff.de iniurijs.Sinautem agatur criminaliter tũc ipſe iudex ex officio ſuo extimabit penam corporalem maiorem ⁊ minorem cõſideratis circũſtãtijs ſupradictis vt in.d.§.pena.⁊ in.§.in ſũma in eo.ti. Et hoc voluit iſta glo.vſq̄ʒ ad ver.vtrum autem. Sed aduerte ad vnum qḋ.ſ.tenet iſta glo.ꝙ quando agitur ex lege cornelia iudex ipſe taxat.Secus aũt quando ageretur ex actione iniuriarum pretoria.quia tunc ſolum pars taxat ⁊ non iudex. Sed azo in ſumma in titulo de iniurijs quem ſequiṫ Bar.in dicta.l.iniuriarũ tenẽt ꝙ in vtraq̄ʒ ⁊ p̃toria ⁊ ciuili ſemꝑ iurabiṫ cum taxatione iudicis ꝑ dictam legẽ cõſtitutionibus.Et iſta eſt veritas ſcḋm quã ɔcludo ꝙ quãdo agiṫ actõne iniuriarum ciuiliter.ſiue ſit p̃toria ſiue ciuilis iudex nõ extimat ſed pars.verũ ip̃e iudex taxat in vtraq̄ʒ ꝑ dictum.§.pena ⁊ qḋ dicitur in.l.cõſtitutionibus exponaṫ extimatione.i.taxatione. Et ita tenet etiam Rof.in libellis ⁊ An.ḋ yſer.hic. De qua materia ⁊ qualiter formari debeat libellus dicatis vt no.ꝑ glo.⁊ doc.in dicta.l.iniuriarum ⁊ ꝑ Cy.in.l.ſi nõ cõuicij.C.ḋ iniurijs ꝑ ſpec.in ti.ḋ iniurijs ⁊ dam.da.in.§.i. Quero ſubſequẽter cũ dicta glo.q̄ ſupra viſum eſt ꝙ pro iniuria poteſt agi ⁊ ciuiliter ⁊ criminaliter dicta.l.p̃tor in.§.i.ff.ḋ iniurijs quid ſi primo pro iniuria illata ſit actum actione iniuriarum ciuiliter.an poſſit poſtea agi criminaliter pro eadẽ iniuria. Et quidam dicunt ꝙ nõ quãdo in vtraq̄ʒ proceditur ad vindictam.Secus ſi vna ſit actum actione iniuriarũ ſpectante ad rẽ familiarẽ vt q̄ egi priõ ciuilr̃ occaſione ſui mei quẽ ꝑꝑ mei iniuriã occidiſti. Nam potero poſtea agere etiaʒ criminaliter vt in dicta.l.p̃tor in.§.i.vel ecõtra.l.i.C.quãdo ciuilis actio p̃iudi.cri. Aliſ ſũt vt Mar.dixerunt ꝙ eſt fienda diſtinctio an quis agat actiõe iniuriarum deſcẽdẽte ex lege ciui.tũc quia iudex ſemꝑ extimat taʒ iniuriam ciuilẽ q̄ʒ crimĩale nõ poterit agi niſi ſemel quia facta ſemel eſtimatiõe ꝑ iudicẽ nõ ẽ amplius agẽdũ. Sʒ ſi agat actiõe iniuriarum deſcẽdẽte ex lege p̃toria ⁊ tũc quia iniuriatus extimat ciuilem ⁊ iudex extimat criminalitem bene poterit iſto cãu ſucceſſiue vtraq̄ʒ itẽtari ꝑ dictaʒ.l.i.C.quãdo ciuilis actio. Et hoc voluit ta glo.vſq̄ʒ ad fi.Sed tu nõ admittas hãc diſtictõem.ſed ĩdiſtincte teneas vt ſupra dixi ꝙ i vtraq̄ʒ pars eſtimat ⁊ iudex taxat ⁊ iḋ conclude veritatem cum precedenti opinione ꝙ vna per alteram tollitur.quando vtraq̄ʒ tendit ad vindictam.ſecus ſi vna tendat ad vindictam ⁊ altera ad rem familiarem ⁊ ita nota.in.l.quid ſenatus.ff.ḋ iniurijs ⁊ de hoc ibi plene traditur ⁊ in dicta.l.pretor in.§.i.⁊ in.l.i.C.quãdo ciuilis actio preiudi.cri.⁊ in.l.quid ergo in §.pena grauior.ff.ḋ his qui no.ifa. Quero cũ glo.ſcḋa ḋ pluribus ſimul.vʒ quid ſit furtum ⁊ vnde dicaṫ. Iteʒ quis ſit fur. Item qualitater puniaṫ tã ciuiliter q̄ʒ criminaliter ⁊ tã ḋ iure cõi antiquo q̄ʒ ḋ iure lombardo ⁊ etiam iure nouiſſimo. Et ad omnia iſta reſpondet iſta glo.ꝑ modũ ſũme ⁊ recita vt in ea quia clara eſt vſq̄ʒ ad finem.Sed tamẽ aduerte ad ip̃am iuxta finem dum exp̃ſſe tenet ꝙ ꝑ.§.ſiquis.v.ſolidos ſupra ḋ pace tenẽ.debeat fur ꝑ ſolidis quinq̄ʒ laqueo ſuſpendi ⁊c̃.quia hoc ibi exp̃ſſe reprobaui dicẽs ꝙ ille.§.corrigiṫ ꝑ iſtum tex.qui eſt poſterior ⁊ eiuſdẽ impator federici. Nam hic dicit ꝙ pro furto ltime puniaṅṫ.Et obſeruat cõſuetudo vt ille tex.hodie nõ habeat locũ vt ſtatim dixit glo.ſequẽs i fi.ſui.vbi videas ⁊ ḋ hoc dic vt plene dixi in dicto.§.ſi quis q̄nq̄ʒ ſolidos. Quero cum gl.tertia ſcḋm quas leges debeat quis puniri pro iniuria ⁊ furto ɔmiſſo ſcḋm formã huius littere.an ſcḋm leges antiquas romanas an ſcḋm nouas.an ſcḋm leges lombardorum.Et omiſſa hiſtoria que hic tangiṫ ꝑ glo.ḋ carolo ⁊ papio.de qua ſerioſus habeṫ.xv.q.vi.in.c.alius ⁊ ꝑ glo.in.c.venerabileʒ extra ḋ elec. Reſpondeo ſũmatim ⁊ ɔcluſiue ad q̃õnem propoſitã ſcḋm gl.licet ip̃a diffuſius ſe inuoluat ꝙ nõ punieṫ ſcḋm leges lõbardorum q̄ nõ ſunt in hoc recepte pro legibus cõibus ⁊ generalibus.ſed punieṫ ꝑ.l.huius impatoris que eſt ſupra de pace te.que eſt lex generalis ⁊ pro lege impiali ⁊ generali habeṫ licet quidam voluerint dicere ꝙ nõ ſit lex ⁊ male.Unde ſcḋʒ illã legẽ poterit ꝓ iniuria quis puniri ſi repiatur ibi cãus exp̃ſſus.quãdo illata eſt iniuria infra pacẽ ⁊ poterit plus ⁊ minus ſcḋm qḋ arbitrabiṫ iudex cõſideratis alijs circõſtantijs de iure cõi que ɔſiderãde ſunt ſecũdum qḋ dicıṫ inſti.de iniurijs in.§.atrox quoniã iſte tales cõſiderationes etiã in.l.noua recipiende ſunt cum nõ repianṫ reprobate l.p̃cipimus.C.ḋ appel. Patet etiaʒ qualiter impator nõ reſtrinxit ſe ad illã ſolã penã.ſʒ voluit ꝙ iſti puniaṅṫ ſcḋm leges ⁊ dixit leges in plurali numero vt patʒ ſupra in.§.proximo in fi. Eodem modo dicit glo.fore dicẽdum in pena furti vt hodie fur puniri debeat ſcḋm formã illius legis in.§.ſiquis quinq̄ʒ ſolidos niſi quia illa pena tam dura eſt hodie abrogata ꝑ ɔtrariam ɔſuetudinem.

Et hoc